

Історія відкриття та дослідження

Відкрито 1956 р. К.В. Аверкієвим, у 1959 р. досліджено Комплексною карстовою експедицією до глибини 155 м (керівник В.М. Дублянський), у 1966 р. сімферопольськими спелеологами до глибини 210 м (кер. Х.Корнісь). У 2000 році групою «Савех» (кер. Д. Провалов) пройдено до глибини 225 м.

Перші дослідники «Ходу конем» сподівалися через нього проникнути до сусідньої шахти Бездонної. Але спроба досягти її дна успіху не мала - на той час (1958 р.) ще не вистачало спорядження. Сімферопольський скелелаз і «печерник» Костянтин Аверкієв неподалік від шахти Бездонна наткнувся на нову шахту.

У нього виникло припущення, що обидві шахти, маючи загальний водозбір, у глибині з'єднуються якимось ходом. Так чи не можна через нову, доступнішу шахту проникнути в Бездонну, зробивши, так би мовити, хід конем? Їм було виявлено, що вузький вхід шахти переходить відразу в 80-метровий вертикальний проліт, що закінчується невеликим майданчиком, підлога якого рясно вистелена шаром вапнякового щебеню. У дальньому кінці її похилий звивистий хід переходить у серію вертикальних колодязів, що чергуються з горизонтальними лазами. Горловини колодязів мають вигляд вузьких тріщин. Один із таких «калібрувальних отворів» на глибині 156 метрів перервав задуману комбінацію і лише через десять років спелеологи, використовуючи молоток та зубила, пододало цю та інші тріщинні лази та досягли глибини 213 метрів. Зв'язків між двома шахтами не існувало. Але за цією шахтою так і закріпилася незвичайна назва — «Хід конем».

Вхідний 80-метровий колодязь виявилася останньою легкою здобиччю. Далі характер печери різко змінювалися - входи в колодязі були вузькими, а стіни шорсткими та гострими, скрізь капала вода, лазити було важко і складно. В 1959 комплексна карстова експедиція під керівництвом В. Н. Дублянського проводила дослідження на Чатир-Дазі. На штурм «Ходу конем» пішло багато часу та сил. Першопрохідники не пролізли чергової вертикальної щілини на глибині -159 метрів і тільки через сім років сімферопольські спелеологи розширили вузькість і пройшли далі, до чергової щілини -217 метрів. Після цього спроби пролізти вузькість на дні припинилися, і в печеру стали ходити більше зі спортивного інтересу, ніж дослідницького. Печера вважалася складною, вузькості та непрості виходів із колодязів не всім дозволяли дійти до дна. Наприкінці 80-х років кримчани (кер. М. Хорхе) трохи розширили щілину на дні. Після серії розширень уступ за щілиною став більше, але пролізти поки що ніхто не наважувався.

Бажання подивитися, що ж там таки за щілиною та випробування нового спорядження, тактики та безпеки роботи з ним, сприяли проведенню навчально-тренувальних зборів команди CAVEX у печері «Хід конем». Перші збори проводились у березні 2000 р. Для свердління отворів використовувався бензиновий перфоратор. Тяга в печері практично не відчувається, і в перший же навчальний вихід із перфоратором четверо спелеологів серйозно отруїлися чадними газами. Другий навчально-тренувальний збір команди CAVEX, що пройшов у травні 2000 р., дав реальні результати - щілину на дні, яка зупинила першопрохідців у 1966 році, тепер пройдено. Як і слід було очікувати, за каскадом невеликих уступників — маленька зала і наступна щілина. Весь водотік печери зникає у цій щілині.

До глибини печери додано незначні метри – 8,4 м за глибиною та 15 м за довжиною. Характер, напрямок та морфологія не змінилися. Можливо, у новій частині стало трохи більше натіків, і в останньому зальчику підозріло глибока калюжа.